

Владимир Дамњановић

Виши архивиста

Међуопштински историјски архив Ваљево

ДРУШТВЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ, ПРОМЕТ И УСЛУГЕ „СТЕФИЛ КОМПАНИЈА“ ВАЉЕВО (1947–2011)

– Оснивање, развој и стечај –

Оснивање и почетак рада

Друштвено предузеће за производњу, промет и услуге „СТЕФИЛ КОМПАНИЈА“ Ваљево, Београдски пут 66, основано је одлуком Окружног народног одбора Ваљево (у даљем тексту ОНО) од 19.01.1947. године под називом Окружно занатско предузеће „Стеван Филиповић“ Ваљево.¹ Предмет пословања предузећа била је услужна занатска делатност и прерада метала и дрвета. Само предузеће се састојало од неколико занатских радионица. Први серијски производ, намењем тржишту, биле су хоклице.

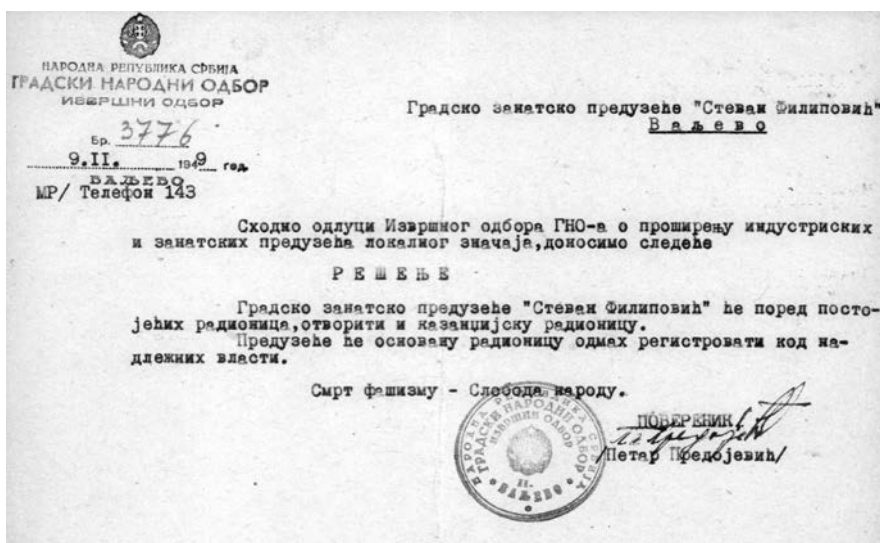
Решењем Градског народног одбора у Ваљево (у даљем тексту ГНО) бр. 37676, од 05.01.1948 године извршено је оснивање нових предузећа, као и реорганизација постојећих. Градско предузеће занатства „СТЕВАН ФИЛИПОВИЋ“ добило је задатак да се у будућности бави пословима металног занатства и електро механиком, а с обзиром на резултате рада које су забележиле столарска, коларска и ковачко поткивачка радионица са целокупним инвентаром и материјалом, овом предузећу су додате као нове: електромеханичка и лимарска радионица, са целокупним

¹ Одељење за заштиту, евидентирање и преузимање архивске грађе и регистратурског материјала ван архива; Записник о примопредаји архивске грађе и регистратурског материјала, од 23.11.2011. године, број: 08-488/1-11

припадајућим инвентаром и материјалом, у ранијем власништву предузећа „Ударник“.²

По завршетку Другог светског рата, у новонасталој држави наметала се потреба јачања индустрије и привреде у односу на пољопривреду. Сходно томе Решењем ГНО бр. 30865 од 28.12.1948. године предузеће „Стеван Филиповић“ проглашено је за предузеће од локалног значаја у Колубарском округу.³ У оквиру овог решења наша су се још нека индустријска предузећа:

- Електрично предузеће „Светлост“
- Предузеће за прераду дрвета „Трудбеник“
- Текстилно предузеће „Бора Миловановић“
- Предузеће за прераду воћа и поврћа „Драгојло Дудић“
- Парна пивара „Јединство“
- Градско предузеће исхране и занатства „Ударник“

Прилог бр. 1 Решење ГНО бр. 3776 од 09.02.1949. године, о отварању казанџијске радионице

² Међуопштински историјски архив – Ваљево (у даљем тексту МИАВ), А.6.2.3.1. 184 ДП „СТЕФИЛ КОМПАНИЈА“ У СТЕЧАЈУ ВАЉЕВО; Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; Решење Градског народног одбора бр. 37676, од 05.01.1948. године; кут. инв. бр. 1

³ Исто, Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; Решење Градског народног одбора бр. 30865, од 28.12.1949. године; кут. инв. бр. 1

Тадашње општинске власти, препознавши потенцијал овог занатско предузећа, покренуле су процес нових производних капацитета у циљу његовог даљег развоја.

Народни одбор града Ваљева, на другом заседању одржаном на дан 15.02.1951. године, а на основу Закона о државним предузећима, донео је решење број 3271/51, којим је основано Градско занатско предузеће „Стеван Филиповић“ Ваљево. Ова одлука донета је у циљу задовољења локалних потреба, јачања државног привредног сектора и остварења зацртаних привредних задатака.

Основна средства предузећа износила су 3,250.527 динара (зграде, земљишта, машине, машинска постројења, уређаји, возила, алат, инвентар и слично). Треба нагласити да је дошло и до спајања два предузећа: Градског занатског предузећа „Стеван Филиповић“ и Градског предузећа за прераду дрвета „Трудбеник“. Обртна средства предузећа су износила 15,580.268 динара (залихе, сировине, помоћни и погонски материјал, полуфабрикати, готови производи, новац, папири од вредности и сл.)

Фокус пословања предузећа био је на пружању занатских радова и услуга у граду (столарски, молерски, пинтерски, фарбарски, берберски, поткивачки, ковачки, коларски, хемијски, као и остале занатске послове који се односе на прераду дрвета и метала)⁴

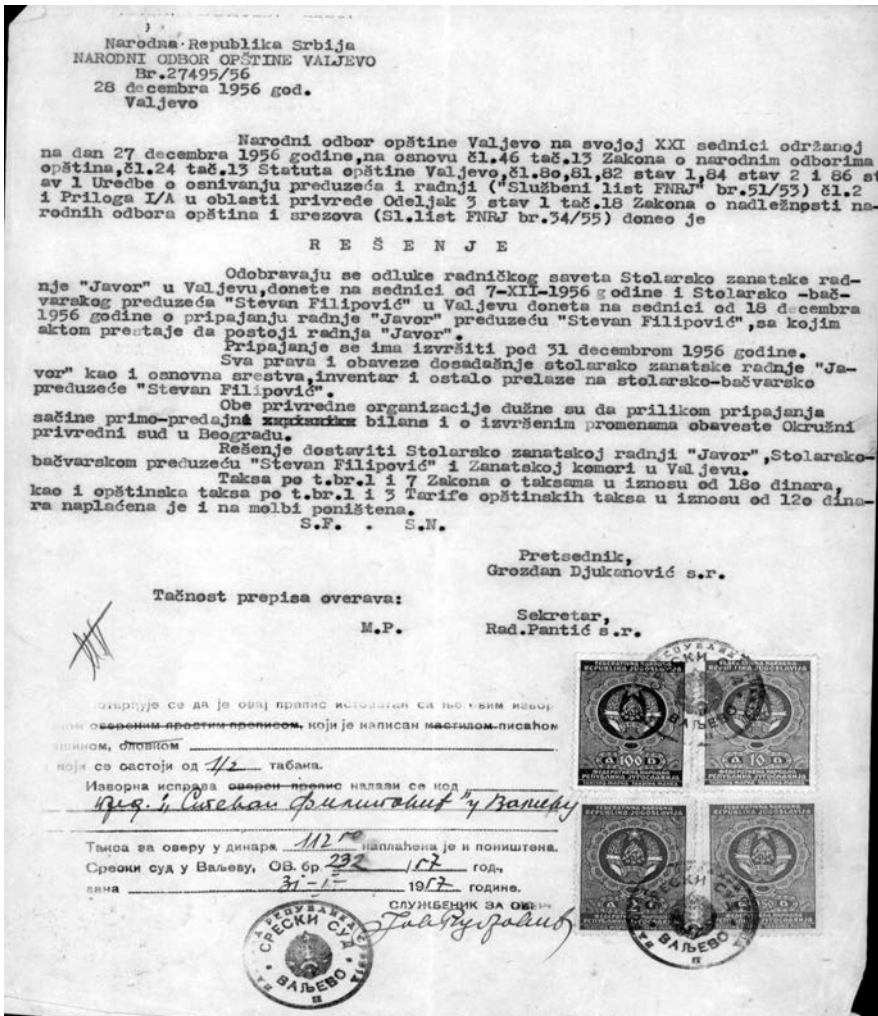
Четири деценије успешних резултата и развоја предузећа

Педесетих и шездесетих година прошлог века, „Стеван Филиповић“ се јако брзо развијао, пре свега кроз спајање са другим предузећима, што је довело до јачања производних капацитета, као и кроз отварање продајних објеката широм земље.

Комерцијални продор на тржиште извршен је успостављањем продајне мреже на територији Ваљева, као и позицирањем у Колубарском округу. Продајни објекти су се налазили у: ул. Војводе Мишића бр. 6, ул. Драгојла Дудића бр. 11, Карађорђевој улици бр. 72 и Кеј устаника бр. 7.

Након позитивних продајних резултата на територији Ваљева, руководство предузећа разматрало је даље пословне кораке.

⁴ Исто, Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; Решење Градског народног одбора бр. 3271/51, од 15.02.1951. године; кут. инв. бр. 1

Прилог бр. 2 Решење Народној одбори општине Ваљево бр. 27495/56 од 28. децембра 1956. године, о припајању радње „Јавор“ предузећу „Стеван Филиповић“

Донета је одлука да се отвори продајни објекат на територији Београда, јер је предузеће превазишло локални карактер, те је отворен продајни објекат у ул. Сарајевска бр. 28.

Од 1962, послује под називом Дрвно индустријско предузеће „Стеван Филиповић“⁵ До нове промене назива дошло је 1978. го-

⁵ Исто, Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; Решење Округног привредног суда у Београду Фи. бр.853/62, од 17.05.1962. године; кут. инв. бр. 1

дине. Законом о удруженом раду, дошло је до усаглашавања опш-тих аката и података од значаја за правни промет који се уписују у судски регистар, тако да је назив новог предузећа био: Дрвно ин-дустријска радна организација „Стеван Филиповић“.⁶ Само пред-узеће се састојало од: ООУР производња намештаја „Намештај“, са о.суб.о. Ваљево, Поп Лукина 25, ООУР производња амбалаже „Амбалаж“, са о. Суб.о.Ваљево, Насеље Горић, и ООУР Заједнич-ке службе Ваљево, Поп Лукина 25. Основна делатност предузећа била је: производња намештаја од дрвета, производња намештаја и опреме за домаћинство, школе, угоститељство и канцеларије, израђених претежно од дрвета и других материјала, осим од ме-тала пружа и пластичних маса, производња кабинета за шиваће машине, кутија за радио и тв апарате, тапацираног намештаја, душека са опругама, производња намештаја израђеног претежно од метала само који се уграђује у комплетни производ намештаја од дрвета. Споредна делатност предузећа била је: превоз готових производа од места производње до места купца, продаја намеш-таја сопствене производње, и одржавање машина и уређаја.

Позитивно пословање постало је константа о чему говори и податак да је предузеће проширило своју делатност. Дрвно ин-дустријско предузеће „Стеван Филиповић“ Ваљево је почело са производњом картонске амбалаже, што је у то време пред-стављало озбиљан пословни подухват, с обзиром на специфичне услове неопходне за безбедно обављање те делатности.

Осамдесетих година наставља се развој овог предузећа. Про-изводња је вршена пуним капацитетима. Због потреба тржишта дошло је до повећаног обима производње, нарочито црних ку-тија и сандука. Због тога је забележен и повећан прековремени рад запослених. Овај временски период карактерише убрзан развој који се огледа у отварању нове фабрике сложивих кутија, а затим и даље унапређење основних и обртних средстава. Отво-рена је и нова фабрика црних цилиндричних кутија, са неопход-ном опремом са рад.

Дрвно индустријско предузеће „Стеван Филиповић“ је у овом периоду имало велики број продајних објеката у свим ре-публикама СФРЈ. Остварени си значајни продајни резултати и

⁶ Исто, Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; Решење Окружног привредног суда у Ваљевоу Фи. 1655/78, од 08.12.1978. године; кут. инв.бр. 1

*Прилог бр. 3 Зайослени у производном појону Дрвно индустријској
предузећа „Стеван Филиповић“ 1986. године (На фотографији се налазе са
лева на десно Војислав Појовић и Зоран Симојковић)*

на међународном тржишту. Склопљена је сарадња са великим бројем фирми из иностранства (Француска, Немачка и др.).

Криза деведесетих година и њен утицај на рад и развој предузећа

Током последње деценије 20. века „Стеван Филиповић“, као и целокупна привреда тадашње државе, нашло се у тешкој ситуацији. Ембарго и санкције уведене од стране Савета безбедности уједињених нација нашој држави, проузроковале су немогућност домаћих привредних субјеката да учествују на међународном тржишту. Санкције су имале разоран ефекат на привреду и економију државе. Самим тим деловање ове радне организације било је ограничено искључиво на опстанак. Приоритет даљег пословања био је заштита производних капацитета, постојеће инфраструктуре, развијене продајне мреже, као и очување радних места.

Престанак рада и почетак стечаја

ДП „СТЕФИЛ – КОМПАНИЈА“ Ваљево, се нашла у тешкој ситуацији од маја 2001. године, када су се пријавили за процес приватизације. Од тог тренутка, па до фебруара 2002. године, повремено је радио део производње тако да су запослени при-

мали нередовне зараде, које су уз то биле и смањене. Порези и доприноси нису уплаћивани. Последња зарада је примљена 1/2 за фебруар 2002. године. Уведена је блокада рачуна за „ЕКСТРА ПРОФИТ“ у износу од 432.000 дм марака.

Руководећи кадар је напустио предузеће, а тадашњи вд директор Велимир Милосављевић је распустио раднике 11.VIII.2003. године. Након тога наставиле су да функционишу само службе обезбеђења, кадровска служба и део рачуноводства.

У септембру и октобру исте године, Агенција за приватизацију извела је предузеће на аукције, које су биле неуспешне, јер је препоручено да запослени траже социјални програм у циљу решавања вишка радника. У сам процес рада су били укључени и Синдикат и Управни одбор. Уз одређене потешкоће посао је обављен, и добијен је одговор од Министарства за рад и Социјална питања, где су одобрена средства за 227 радника, за које је намењено 40.000.000,00 динара. У међувремену је дошло до промене власти у тадашњој држави, па је читав поступак враћен на почетак.

У ишчекивању социјалног програма поново су урађени спискови, систематизација, план консолидације и споразума са радницима о обустављању наплате судским путем. Међутим опет је добијен негативни одговор. Након тога је издато „Саопштење за јавност“ где су се представници синдиката предузећа, као и запослени обратили за помоћ Општини Ваљево, Привредној комори и Округу.

Заплена судским путем започела је 2004. године, због нереализованог социјалног програма одобреног од стране Владе. Тада је мали проценат радника запленио имовину. Масовна пленидба је започела после другог нереализованог социјалног програма, јер очекивања радника већ други пут нису била испуњена. Материјална ситуација радника била је тешка, јер се предузеће нашло у јако тешкој финансијској и материјалној ситуацији.

Према процени синдиката делимично је исплаћено око 70% запослених радника. Ови подаци су оквирни, с обзиром на то да нису познате прецизне евиденције Општинског суда.⁷

⁷ Исто; Документација везана за основну делатност 1990 – 2008; Заједнички допис Синдиката „СТЕФИЛ – КОМПАНИЈЕ“ и Удруженог Синдиката „НЕЗАВИСНОСТ“ од 08.III.2006. године, упућен Скупштини општине Ваљево, и потпредседнику Селимиру Манојловићу, који се тиче тешке ситуације у којој се нашло само предузеће и њени запослени, кут. инв. бр. 2

Закључак

ДП „СТЕФИЛ – КОМПАНИЈА“ Ваљево је било предузеће, које је почевши од скромних радионица и тешких услова рада, дошло до статуса важног привредног чиниоца. Ова компанија се брзо развијала, нарочито кроз унапређење процеса производње, чиме је тржишту понуђен широк асортиман различитих производа. Поред производне делатности, радило се и на осталим економским сегментима, који су били од изузетне важности за даљи напредак у пословању. Успостављена је продајна мрежа на територији Ваљева, за снабдевање локалног тржишта. Са даљим развојем, дошло је и до отварања продајних објеката у Београду, а затим и широм читаве Југославије. Радило се на формирању јаког сектора логистике, путем отварања стоваришта за промет на велико. ДП „СТЕФИЛ – КОМПАНИЈА“ Ваљево имала је и своју транспортну службу, која је вршила дистрибуцију робе на домаћем и страном тржишту, чиме је успостављен независан ланац дистрибуције. Развијани је сектори производње, продаје, дистрибуције, маркетинга, што је резултирало стабилним развојем предузећа.

Нажалост, деведесетих година дошло је до прекида позитивног тренда. Ратно стање, ембарго и санкције које су уведене СР Југославији, имале су за последицу прекид развоја домаћих предузећа, нарочито због немогућности да учествују на међународном тржишту. Тиме је домаћа привреда била ограничена у погледу девизних прихода.

Након 2000. године спроведен је процес приватизације великих државних фирми. Међутим, тадашња држава није на одговарајући начин поставила услове према којима ће се вршити продаја државне имовине, што је резултирало многобројним последицама. Велики број предузећа је након приватизације отишао под стечај. Њихова имовина је распродата, док су многи запослени завршили на берзи рада. Иста судбина је задесила и ДП „СТЕФИЛ – КОМПАНИЈУ“ Ваљево.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори

Међуоптински историјски архив Ваљево

Фонд: А.6.2.3.1. 184 ДП „СТЕФИЛ КОМПАНИЈА“ У СТЕЧАЈУ ВАЉЕВО;
Акта о оснивању, регистрацији и стечају 1948 - 2009; кут. инв. бр. 1

Фонд: А.6.2.3.1. 184 ДП „СТЕФИЛ КОМПАНИЈА“ У СТЕЧАЈУ ВАЉЕВО;
Документација везана за основну делатност 1990 – 2008; нормативна акта
1977 – 2000; кут. инв. бр. 2

Записници: Одељење за заштиту, евидентирање и преузимање архивске
грађе и регистратурског материјала ван архива; Записник о примопредаји
архивске грађе и регистратурског материјала, од 23.11.2011. године, број: 08-
488/1-11

Фотографије

Фотографија из личне архиве бишвег радника ДП „СТЕФИЛ КОМПА-
НИЈА“ У СТЕЧАЈУ ВАЉЕВО, Војислава Поповића из 1986. године.

